

Kemijärven vesistöalueen pumppuvoimaloiden kokonaisselvitys

KH 04.11.2024 § 315
476/10.00.00/2024

Kemijärven kaupunki valmistautuu selvittämään, suunnittelee ja myöhemmin selvittää Kemijärven vesistöalueelle suunniteltujen neljän pumppuvoimalan ympäristö, vesistö ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Selvityksen tavoite on saada riippumaton ja Kemijärven etua huomioiva kokonaisarvio pumppuvoimaloiden hyödyistä, vaikutuksista ja haitoista. Selvityksen aikajänne on useita valtuustokausia.

Taustaa

Kemijoki Oy

Ailangantunturin pumppuvoimalaitos
Putouskorkeuspotentiaali: Noin 200 metriä
Teho: 550 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 100 hehtaaria

Pohjolan Voima Oyj

Askannaavan alue
Putouskorkeuspotentiaali: Noin 150 metriä
Teho: 550 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 300 hehtaaria

Suomen Voima Oy

Kapustan ja Räisälän pumppuvoimalat
Tehot: 100 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 150 hehtaaria (Kapusta)

Kemijärven alueelle on tällä hetkellä suunnitteilla neljä pumppuvoimalahanketta, Kemijoki Oy:n Ailangantunturi-, Pohjolan Voima Oy:n Puhti- sekä Suomen Voima Oy:n Vaaralammet- ja Kapusta-hankkeet. Yksityiskohtaiset kustannusarviot eivät ole vielä tiedossa, mutta toteutuessaan hankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio on miljardiluokkaa. Tässä vaiheessa ei voida vielä arvioida hankkeiden toteutumistodennäköisyyksiä.

Elinvoimalautakunta on käsitellyt kaikkien yhtiöiden hakemuksia tasapuolisesti ja tehnyt kaavoitussopimukset, joilla on sovittu osayleiskaavoituksen käynnistämisestä. Osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa hankkeen eteneminen siten, että kaavahanketta viedään eteenpäin rinnakkain ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) kanssa. Yhtiöt vastaavat kokonaisuudessaan osayleiskaavan laadinnan, selvitysten ja suunnitelmien kustannuksista sekä kuulutus -yms. kuluista. Yhtiöt ovat tietoisia siitä, että käynnistyvä yleiskaavoituksen valmistelu hakemuksen mukaisesti, ei välttämättä johda yleiskaavan hyväksymiseen. Lopulliset päätökset tehdään aina Kemijärven kaupunginvaltuustossa.

Yhdenkään hankkeen osalta ei ole aloitettu ympäristöluvan valmistelua eikä kukaan hankkeita valmistelevista yhtiöistä ole jättänyt ympäristölupahakemusta Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaisille (PSAVI). Hankkeet ovat pitkäkestoisia ja hankkeiden toteuttaminen vie nopeimmillaankin vuosia, aina 2030- luvun puolelle.

Hankkeiden vaikutukset Kemijärven vesistöön, luontoon ja ympäristöön ovat merkittäviä. Hankkeilla on voimaloiden rakentamisen aikana suuri työllisyyttä ja alueen elinvoimaisuutta lisäävä vaikutus. Toisaalta hankkeilla

on merkittäviä vesistön tilaan ja käyttöön sekä muuhun elinympäristöön vaikuttavia haitallisia tekijöitä. Hankkeiden valmistumisen jälkeen on todennäköistä, että kaupunki saa voimaloista kiinteistöverotuloja, mutta kiinteistöverotuksen määräytymisen perusteet ovat vielä hyvin avoimia ja keskeneräisiä. Suomeen ei ole aiemmin rakennettu pumppuvoimaloita ja siitä syystä pumppuvoimaloita koskevaa lainsäädäntöä, muun muassa kiinteistöveron osalta, ei ole olemassa.

Pumppuvoimalahankkeiden merkityksellisyyden vuoksi Kemijärven kaupunki panostaa Kemijärven kaupungin ja kemijärveläisten etujen turvaamiseen, ajamiseen ja valvontaan. Kaupungin velvollisuus on huolehtia, että kaupunkilaisten edut huomioidaan ja turvataan kaikissa vaihtoehdoissa. Jotta lopputulos olisi kaupungin ja kaupunkilaisten kannalta paras mahdollinen, kaupunki nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Ohjausryhmä ei ole kuitenkaan asioista päättävä toimielin. Pumppuvoimaloita koskevat merkittävät päätökset tekevät aina kaupunginhallitus ja -valtuusto.

Viranhaltijatyöryhmä valmistelee viestintä/osallistamis-suunnitelman. Suunnitelman mukaisesti kaupunki järjestää kaupunkilaisille keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, joissa esiin nousseet kannanotot ja mielipiteet käsitellään ohjausryhmän kokouksissa. Työryhmä valmistelee myös tarvittavia Kemijärven kaupungin omia hankkeita asian tiimoilta. Kaupunginhallitus hyväksyy kaikki kyseiset suunnitelmat sekä hankkeet.

Viranhaltijatyöryhmä

Jäsenet

- kaupunginjohtaja, pj.
- elinvoimajohtaja
- hallintojohtaja, siht.
- talous- ja kehittämisjohtaja
- mahdollisen hankkeen projektipäällikkö (tarvittaessa)

Tehtävät

- selvityssuunnitelman valmistelu (mitä asioita pitää valmistella ja selvittää)
- viestintäsuunnitelman valmistelu (ml. asukkaiden infotilaisuudet ja osallistaminen)
- edunvalvontasuunnitelman valmistelu
- Kemijärven kaupungin omien, asiaan liittyvien selvityshankkeiden valmistelu
- lausuntojen valmistelu
- työryhmä ottaa vastaan asukkaiden, elinkeinojen, ympäristöjärjestöjen ja muiden paikallisten sidosryhmien näkemyksiä ja kaupunginvaltuutettujen esityksiä selvitettävistä asioista
- hyväksytyjen suunnitelmien toimeenpaneminen
- valmistelee ja toteuttaa työryhmän ja ohjausryhmän yhteisen ekskursion johonkin Euroopan toiminnassa olevaan pumppuvoimalaan, valmistelee ja toteuttaa muita tarvittavia tilaisuuksia/tapahtumia
- pitää yhteyttä sidosryhmiin kuten ELY, AVI, naapurikunnat, Lapin liitto, paliskunnat, metsänomistajat, kalatalousalue ym.
- tekee tiivistä yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon kanssa
- kaupunginjohtaja ja/tai elinvoimajohtaja toimii YVA-hankkeiden ohjaus/seurantaryhmässä
- jakaa tietoa valtuutetuille
- tarvittaessa hankkii ulkopuolista asiantuntija-apua ja kutsuu kokouksiin asiantuntijoita

Ohjausryhmä

Jäsenet

- kaupunginhallituksen jäsenet
- hallituksen ja valtuuston puheenjohtajat sekä varapuheenjohtajat
- valtuustoryhmien puheenjohtajat
- kaupunginjohtaja, esittelijä
- elinvoimajohtaja ja/tai mahdollisen hankkeen projektipäällikkö, sihteeri

Tehtävät

- valitsee keskuudestaan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan
- ohjaa viranhaltijatyöryhmän työtä
- linjausten valmistelu selvitysten pohjalta esittäväksi edelleen hallitukselle ja valtuustolle
- selvittää pumppuvoimaloita suunnitteleville yhtiöille sekä valtiolle Kemijärveen ja/tai Kemijärveen laskeviin muihin vesistöihin sijoittuvien pumppuvoimaloiden rakentamiselle yhteneväiset ehdot
- osallistuu työryhmän järjestämiin tilaisuuksiin ja matkoihin
- edunvalvonta yhteisten linjausten perusteella

Neuvotteluryhmä

Jäsenet:

- kaupunginjohtaja, varajäsen hallintojohtaja
- elinvoimajohtaja
- kaupunginhallituksen pj., varajäsen hallituksen 1.varapj.
- kaupunginvaltuuston pj., varajäsen valtuuston 1 varapj.
- ohjausryhmän pj., varajäsen

Kokouskutsut ja kaikki aineisto lähetetään myös varajäsenille, mukana neuvottelussa vain, jos varsinainen jäsen ei pääse kokoukseen.

- tarvittaessa hankkii ulkopuolista asiantuntija-apua

Tehtävät:

- kaupunginjohtaja toimii puheenjohtajana
- valitaan varapuheenjohtaja
- neuvottelee yhtiöiden, valtiovallan, naapurikuntien ja muiden oikeudenomistajien sekä alueviranomaisten kanssa hyväksytyjen selvitys- sekä edunvalvontasuunnitelman ja valtuuston linjausten mukaisesti
- vastaa ulkoisesta viestinnästä.

Liiteenä 6 organisoitumiskaavio Kemijärven pumppuvomalaselvityssuunnitelusta.

Valmistelija	Kaupunginjohtaja Dina Solatie, 040 354 8370
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Solatie Dina Kemijärvi
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Lisäksi hallitus valtuuttaa kaupunginjohtajan hankkimaan selvityksiin liittyvää asiantuntijaosaamista.
Päätös	Kaupunginjohtajan täydennetty päätösehdotus: Kaupunginhallitus hyväksyy selvityssuunnitelman ja nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia

neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Lisäksi hallitus valtuuttaa kaupunginjohtajan hankkimaan selvityksiin liittyvää asiantuntijaosaamista.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan täydennetyt päätösehdotuksen. Lisäksi kaupunginhallitus päätti toteuttaa pumppuvoimaloita koskevan avoimen informaatio- ja keskustelutilaisuuden marraskuun aikana.

Juhana Kelloniemi oli poissa kokouksesta klo 19.04 - 19.23.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 19.24 - 19.32.